

Sammanfattning

Förslaget bygger på utredningsarbete som gjorts inom ramen för talmanskonferensens arbetsgrupp för vissa riksdagsfrågor.

Gruppen har gjort en genomgång av olika frågor som rör riksdagsarbetet. Talmanskonferensen betonar vikten av att utskotten ägnar ökad uppmärksamhet åt uppföljning och utvärdering och åt EU-frågorna. Talmanskonferensen rekommenderar utskotten att informera om aktiviteter på dessa områden i sina årliga redogörelser för utskottsarbetet.

Talmanskonferensen har prövat frågan om utskottens indelning och arbetsuppgifter och funnit att den nuvarande organisationen på det hela taget svarar mot de behov som finns. En justering i utskottens beredningsområden föreslås – näringsutskottet tar över regionalpolitiken från arbetsmarknadsutskottet. Dessutom föreslår talmanskonferensen att jordbruksutskottet i framtiden skall benämnas miljö- och jordbruksutskottet (MJU).

Arbetsgruppen har vidare gjort en genomgång av de hittillsvarande erfarenheterna av den nya budgetprocessen men inte funnit skäl att nu föreslå några ändringar. En mera allmän utvärdering av processen bör göras sedan ytterligare erfarenheter vunnits bl.a. under den budgetprocess som följer efter valet i höst.

Riksdagens revisionsutredning, som tillsatts av talmanskonferensen, har avgivit sina slutliga förslag. På grund av den splittrade karaktären av dessa förslag anser talmanskonferensen det inte lämpligt att lägga fram något förslag utan hänvisar till att frågan bör tas upp under nästa budgetår.

Talmanskonferensen tar också upp några frågor som rör debattreglerna i kammaren. Förslagen ansluter till den praxis som utvecklats men innehåller bl.a. den nyheten att en talare som inte förhandsanmält sig normalt får tala högst fyra minuter mot för närvarande sex.

Beträffande interpellationer föreslås den förändringen att svarstiden, som normalt är högst 14 dagar, förlängs då plenifria dagar ligger inom svarstiden.

Beredning av ärenden

Bakgrund

Riksdagsutredningen förordade att utskotten i sitt arbete borde ägna ökad uppmärksamhet åt uppföljning och kontroll. Riksdagen gav detta förslag sitt stöd och har därutöver fastlagt att utskotten i ökad utsträckning bör ägna sig åt att bevaka ärenden inom Europeiska unionen som faller inom deras intresseområden. Det är uppenbart att detta åtminstone för de allra mest arbetsbelastade utskotten inte låter sig göras utan en förändring av det traditionella beredningsarbetet. Framför allt är det hanteringen av det stora antalet motioner från allmänna motionstiden som för vissa utskott är mycket tidskrävande.

Motionsrätten

Riksdagsutredningen diskuterade (1993/94:TK1) möjligheterna till att på olika sätt begränsa såväl motionsrätten som arbetet med att bereda de motioner som väckts. Man gjorde det utifrån konstaterandet att den fria motionsrätten knappast har någon motsvarighet vid en internationell jämförelse. Utredningen fann dock att motionsrätten är av stor betydelse för den demokratiska processen i vårt land och ville av det skälet inte föreslå någon formell begränsning. Utredningens motivering var att både för enskilda riksdagsledamöter och för riksdagen som helhet är det ett väsentligt intresse att varje ledamot kan ta självständiga initiativ, oavsett om detta sker i en fristående motion eller som motförslag till ett förslag från regeringen. Motionerna har således en viktig politisk funktion, både från opinionsbildande synpunkt och som ett led i riksdagens kontroll av den statliga verksamheten. Utredningen tillfogade att det sannolikt skulle vara en komplicerad och grannliga uppgift att på ett entydigt sätt beskriva de situationer där motionsrätt skulle föreligga eller inte föreligga. För att ändå nå en begränsning i antalet väckta motioner utarbetade utredningen ett förslag till riktlinjer som rekommenderade frivillig restriktivitet vid väckande av motioner.

För att ge utrymme för ett utökat arbete med uppföljning och kontroll borde den metod för förenklad ärendeberedning som några utskott redan tidigare tillämpat få vidgad användning. Vidare föreslog utredningen en ändring i uppskavsreglerna, som bl.a. innebar att utskotten själva skulle kunna besluta om uppskov med behandlingen av ärenden inom valperioden. Tanken bakom detta förslag var att utskotten därigenom skulle få möjlighet att bättre planera arbetet under en hel valperiod, så att man siktade mot att normalt göra en fördjupad granskning av varje ärendegrupp en gång per valperiod.

Konstitutionsutskottet framhöll att man tidigare (1993/94:KU18) uttalat att begränsningar i motionsrätten skulle innebära uppgivandet av en viktig princip i svenskt parlamentariskt liv. Utskottet stödde därför helt utredningens slutsats att begränsningar i motionsverksamheten bör vara frivilliga. Liksom

utredningen ansåg man att det var de politiska partierna som själva borde verka för en viss återhållsamhet i framläggandet av motioner.

Utskottet noterade särskilt att det av utredningens förslag till riktlinjer för utformning av motioner framgick att motioner i frågor som delegerats från riksdagen till regeringen och myndigheter borde undvikas. Utskottet understök att det inte finns några konstitutionella hinder mot att även delegerade frågor vid behov blir föremål för prövning och debatt i riksdagen. Härtill kom, enligt utskottet, att det får anses legitimt för den politiska verksamheten att motionsvägen väcka uppmärksamhet eller skapa opinion i en viss fråga, som formellt sett tillhör regeringens eller en viss myndighets beslutsområde. Utskottet hade i övrigt inga invändningar mot utredningens förslag i denna del.

Utvecklingen under valperioden 1994–1998

Omläggningen av budgetåret innebar att det inte fanns någon allmän motionstid under riksmötet 1995/96. Detta i kombination med förlängningen av valperioden till fyra år gör det svårt att göra jämförelser med tidigare valperioder. Antalet avgivna motioner var dock något lägre för såväl valperiodens första som dess sista riksmöte jämfört med närmast föregående period. Det är svårt att veta i vilken utsträckning nedgången är en effekt av de riktlinjer för frivillig begränsning i motionsavgivandet som riksdagen ställt sig bakom. Ser man till utvecklingen över en litet längre tidsperiod får man intrycket att ökningen av antalet avgivna motioner kulminerade med valperioden 1988–91 och att det nu skett en stabilisering på en litet lägre nivå.

Man kan notera att utskotten i mycket liten utsträckning utnyttjat de möjligheter som öppnades genom förändringarna i reglerna för uppskov med beredningen av motionsyrkanden. Omläggningen av budgetåret och av budgetprocessen är säkert den främsta anledningen till att denna möjlighet till ”periodisering” av utskottens arbete som utredningen föreslog utnyttjats i så ringa utsträckning. Utskotten var osäkra om vad den nya ordningen skulle komma att innebära och ville därför gå in i arbetet hösten 1996 utan en balans av ännu ej beredda motionsärenden. Dessutom innebar omläggningen som nämnts att det inte var någon allmän motionstid under riksmötet 1995/96. Därmed gavs extra möjligheter att under det riksmötet klara av kvarstående ärenden från den allmänna motionstiden under valperiodens första riksmöte.

Talmanskonferensen

Talmanskonferensen delar konstitutionsutskottets uppfattning att motionsrätten har stor betydelse för den demokratiska processen, både från opinionsbildningssynpunkt och som ett led i riksdagens kontroll av regeringen. Som framgått av denna redovisning har riksdagen också vid upprepade tillfällen, och senast vid behandlingen av Riksdagsutredningens förslag, tagit tydlig ställning mot såväl begränsningar i motionsrätten som inskränkningar i berednings- och behandlingstvången. Det är osäkert om försöken att åstadkomma frivilliga begränsningar i motionsavlämnandet haft några egentliga

effekter. De problem som många av utskotten ser med att förena den traditionella ärendebereidningen med de nya arbetsuppgifterna måste därför lösas på något annat sätt.

Riksdagsutredningen föreslog som nämnts att utskotten, för att få resurser att bedriva en aktiv uppföljningsverksamhet och över huvud taget arbeta mer självständigt och selektivt, successivt borde övergå till en arbetsplanering som i princip baserades på valperioden. Behandlingen av motioner inom ämnesområden som utskottet planerat ta upp senare under valperioden skulle med denna ordning uppskjutas. Motioner från den senare delen av valperioden i ämnen som redan behandlats skulle kunna ges en mer summarisk behandling. Enligt utredningen var det om inget nytt inträffat fullt tillräckligt att utskottet som motivering för sitt beslut hänvisade till tidigare ställningstagande. Ett sådant betänkande kunde utformas på ett starkt förenklat sätt, där eventuella reservationer på motsvarande sätt ersattes med en hänvisning till tidigare reservationer. Utredningens förslag i denna del har, sannolikt till följd av de särskilda förhållandena under valperioden 1994–98, ännu inte prövats i någon större utsträckning.

Talmanskonferensen vill för sin del rekommendera en planering för hela valperioden, med fördjupning inom olika ämnesområden olika år, av det slag som Riksdagsutredningen föreslog. Med ett sådant arbetssätt kommer beredningen av motionerna inte att stå i samma motsatsställning, vare sig till utvärderings- och uppföljningsverksamheten eller till bevakningen av EU-ärendena, som blir fallet om man tillämpar den arbetsordning som nu är förhärskande. Motionerna inom ett område kan t.ex., med sina beskrivningar av upplevda brister i den rådande ordningen, ingå som en värdefull del av underlagsmaterialet för en utvärderings- och uppföljningsinsats. Utskottens ställningstagande kan i högre utsträckning tänkas bygga på den helhetsbild man fått av det granskade området och inte som nu avgränsas till att gälla de specifika beslutsförslagen i motionerna.

Av tradition har en stor del av motionsberedningen skett i de årliga budgetbetänkandena. Utrymmet för detta är av tidsskäl mindre i den nya budgetordningen. Ännu kan man dock se att det i utskottens budgetbetänkanden behandlas en hel rad motioner som visserligen rör verksamheten inom respektive utgiftsområde, men som inte är av betydelse för budgeten för det kommande året. Den här skisserade ordningen för planering av arbetet inom utskotten innebär att fackutskottens budgetbetänkanden renodlas till att gälla de förslag som rör det kommande budgetåret. En genomgång som gjorts av utbildningsutskottets budgetbetänkanden åren 1996 och 1997 visar att av de drygt 300 yrkanden som behandlades vardera året hade cirka två tredjedelar kunnat lämnas åt sidan för en senare behandling. En sådan sortering kan i alla händelser komma att bli nödvändig i årets budgetberedning då tiden för riksdagens budgetbehandling i år till följd av valet kommer att vara mer begränsad.

Mycket talar för att budgetbetänkandena för de olika utgiftsområdena skulle vinna i klarhet och tillgänglighet om de på detta sätt avgränsades till att gälla de förslag som rör anslag eller anslagsvillkor för det kommande budgetåret.

Bakgrund

I sitt betänkande Reformera riksdagsarbetet 1 våren 1993 förordade Riksdagsutredningen att utskotten själva skall följa upp riksdagens beslut och medverka till att utvärdering av resultatet av verksamheter inom respektive utskotts beredningsområde kommer till stånd. De övergripande motiven var främst den samhällsekonomiska och statsfinansiella situationen samt införandet av mål- och resultatstyrning av den statliga verksamheten. Utredningen underströk att Grundlagberedningen redan år 1972 hade pekat på att riksdagens ställning skulle kunna stärkas genom en systematisk granskning inom riksdagsutskotten av utfallet av beslutade reformer. Med hänsyn därtill och till att det fanns en bred politisk samsyn om den delvis ändrade inriktningen på utskottens arbete föreslogs inga författningsändringar.

En särskild projektgrupp, den s.k. Utvärderingsgruppen, tillsattes i juni 1993 på tjänstemannaplanet för att samordna och stimulera utvecklingsarbetet. Gruppen har fortlöpande avrapporterat till talmankonferensen hur verksamheten utvecklas. Utvärderingsgruppen har i sin senaste lägesrapport *Utskottens arbete med uppföljning och utvärdering – lägesrapport oktober 1997* (daterad 1997-10-28) pekat på ett antal åtgärder som skulle kunna bidra till att öka genomslaget för uppföljning och utvärdering. En åtgärd vore enligt gruppen att utveckla utskottens årsberättelser med en redovisning av vad utskotten utträttat inom området för uppföljning och utvärdering för att på så sätt få en bredare bild utåt av utskottens arbete.

Talmanskonferensen

En samlad bild av utskottens arbete med uppföljning och utvärdering finns i dag endast i Utvärderingsgruppens lägesrapporter. En del av arbetet men långt ifrån allt redovisas i en särskild utredningsserie – Utredningar från riksdagen (URD). Det är enligt talmanskonferensens mening av största vikt att arbetet i riksdagen redovisas öppet så långt det är möjligt och att information om arbetet finns tillgänglig för var och en. Talmanskonferensen vill peka på möjligheten att som flera utskott gör redan i dag, och utvärderingsgruppen föreslagit, redovisa vad utskottet utträttat inom området för uppföljning och utvärdering i en utskottets årsberättelse.

EU-frågor**Bakgrund***Tidigare riksdagsbehandling*

I propositionen om Sveriges medlemskap i Europeiska unionen anfördes att riksdagen borde tillförsäkras ett inflytande på förhand över de frågor som skall behandlas i Europeiska unionens råd. Detta borde åstadkommas genom att riksdagen gavs möjlighet att påverka de ståndpunkter som Sverige skall inta inför förhandlingar och beslutsfattande inom EU. Även i övrigt borde riksdagen få insyn i och inflytande över beslutsprocessen i EU. Oavsett hur

riksdagen organiserade samrådet mellan regering och riksdag, utgick regeringen från att kontakter skulle upprätthållas med berörda riksdagsutskott. Regeringen framhöll också att en författningsreglering av samrådet inte innebar att samråd inte kunde ske informellt även på annat sätt (prop. 1994/95:19).

Talmanskonferensen föreslog i 1994/95:TK1 att en EU-nämnd skulle inrättas för samråd med regeringen. Förslaget hade beretts av talmanskonferensens arbetsgrupp. Arbetsgruppen framhöll att både EU-nämnden och utskotten måste medverka i samrådsförfarandet med regeringen och att utskotten måste ges förutsättningar att spela en aktiv roll. Frågornas skiftande natur och spännvidd kräver medverkan från utskotten om samrådet skall bli meningsfullt. Det borde därför skapas en ordning som gör det möjligt för utskotten att hålla sig informerade om aktuella EU-frågor, bevaka beslutsprocessen inom EU och framföra sina synpunkter vid kontakter med företrädare för regeringen. Arbetsgruppen betonade vikten av samverkan mellan utskotten och EU-nämnden både på det politiska planet och på tjänstemannaplanet. Det slutliga ansvaret för samrådet måste dock enligt arbetsgruppen ligga på EU-nämnden med hänsyn bl.a. till att det i många fall kan krävas övergripande bedömningar och avvägningar mellan olika intresseområden.

Oavsett hur en samverkan mellan utskotten och EU-nämnden organiserades måste enligt arbetsgruppen en utgångspunkt vara att utskotten i betydande utsträckning själva måste följa utvecklingen inom EU och på eget initiativ skaffa sig den information i olika frågor som kan behövas. Ansvaret för att den grundläggande, skriftliga informationen om EU-frågor når ut till fackutskotten och EU-nämnden skulle dock ligga på kammarkansliet. En annan utgångspunkt måste enligt arbetsgruppen vara att informationsinhämtandet sker på ett så tidigt stadium som möjligt.

Arbetsgruppen framhöll att det var viktigt att riksdagen redan under beredningsfasen i kommissionen får tillfälle att ge sin syn på prioriteringar och på hur frågor bör lösas. Riksdagen skulle därmed kunna påverka regeringens styrning av dem som på Sveriges vägnar deltar i förslags- och beredningsprocesser på olika sakområden.

Förslagen om samverkan mellan riksdag och regering i frågor som rör Europeiska unionen behandlades av konstitutionsutskottet i det av riksdagen godkända betänkandet 1994/95:KU22. Utskottet ansåg det som en fördel att det i riksdagen finns ett organ med en helhetsbild av alla de samarbetsområden som ingår i EU och med samlade erfarenheter av hur samarbetet fungerar. Utskottet anförde emellertid också att utskottens viktiga roll i vårt parlamentariska system innebar att dessa normalt sett borde ha befattning med EU-processerna fram till dess att de som formliga ärenden skall behandlas i ministerrådet.

Konstitutionsutskottet tog vid föregående riksmöte på eget initiativ åter upp EU-frågornas behandling i riksdagen. Utskottet underströk i sitt av riksdagen godkända betänkande 1996/97:KU2 på nytt utskottens viktiga ställning och ansåg att det var nödvändigt att utskotten följer de frågor inom respektive ämnesområde som i och med Sveriges medlemskap i EU inte längre avgörs i riksdagen. För att markera vikten av att utskotten engagerar sig i EU-frågor antog riksdagen på utskottets förslag en ny bestämmelse i

riksdagsordningen som ålägger utskotten att följa arbetet inom Europeiska unionen. Riksdagen skärpte samtidigt kraven på regeringens information till riksdagen genom ändringar i riksdagsordningen. Ändringarna trädde i kraft den 1 januari 1997.

Hösten 1997 behandlade konstitutionsutskottet en motion om riksdagens organisation för behandling av EU-frågor. I dess av riksdagen godkända betänkande avstyrktes motionen med hänvisning bl.a. till att diskussioner i frågan pågick i en arbetsgrupp under talmanskonferensen (1997/98:KU5).

Talmanskonferensen

Enkät till utskotten

Talmanskonferensens arbetsgrupp har i en enkät till utskottens kanslier begärt in uppgifter om och kommentarer i anslutning till utskottens hantering av fakta-PM, grön- och vitböcker samt andra EU-dokument.

Resultatet av enkäten visar att utskottens behandling av EU-frågor varierar. Det beror dels på att EU-frågorna berör utskotten i olika hög grad, dels på att man organiserat arbetet på olika sätt. I t.ex. jordbruksutskottet är EU-frågorna till åtminstone 80–90% intimt förknippade med de löpande ärendena medan försvarsutskottet knappast alls är berört.

De flesta utskott får regelbunden information från Regeringskansliet om EU-frågor inom utskottets beredningsområde några gånger per år och cirka hälften får också information inför rådsmötena. Ett mindre antal utskott uppger sig ha fortlöpande kontakter med EU-nämnden på tjänstemannaplanet. Några utskott har inrättat en särskild form för en systematisk bevakning av EU-frågorna. Det gäller framförallt lagutskottet, näringsutskottet och utrikesutskottet. Lagutskottet har en skriftlig promemoria om aktuella EU-frågor på utskottets beredningsområde. Promemorian uppdateras två gånger om året och ligger till grund för utskottets regelbundet återkommande diskussioner med Regeringskansliet. Näringsutskottet har tillsatt tre särskilda arbetsgrupper med uppgift att för utskottets räkning följa EU-frågorna inom olika områden. Utrikesutskottet har en långsiktig plan för bevakning av viktigare frågor.

Resultatet av enkäten visar att endast en mindre del av fakta-PM och grön- och vitböcker föranleder utskotten att vidta några direkta åtgärder annat än att anmäla frågorna och/eller dela ut dokumenten till ledamöterna samt ta upp dem i samband med information från regeringen. Även här skiljer sig utskotten åt. Många utskott har också uppmärksammat andra EU-dokument som tillställts utskotten från kammarkansliet, EU-nämnden eller från annat håll. I flera frågor har också information inhämtats genom besök på kommissionen i Bryssel.

Några utskott har synpunkter på innehållet i fakta-PM och understryker att det är viktigt att fakta-PM tar upp frågor som är relevanta för utskottet, t.ex. strategifrågor eller aktuella frågor som är politiskt intressanta. En annan åsikt är att det krävs mer genomarbetade PM med redogörelser för hur svenska förhållanden påverkas och en klarare redovisning av regeringens ståndpunkter.

Flera utskott pekar på problem i dokumenthanteringen. Dokumenten kommer sent till kammarkansliet. Pappersflödet är stort och det är svårt att veta var förslagen ligger i EU-processen. Information saknas också om grön- och vitböckernas hantering i Regeringskansliet.

Överväganden

Att de nationella parlamenten har en viktig roll att följa och granska regeringarnas agerande i EU har under senare år blivit alltmer erkänt. I ett protokoll till Amsterdampfödraget om de nationella parlamentens roll framhålls också önskvärdheten av att uppmuntra till en större delaktighet från de nationella parlamentens sida i Europeiska unionens verksamhet och öka deras möjligheter att uttrycka sin uppfattning i frågor som kan vara av särskilt intresse för dem. Ett antal åtgärder skall vidtas i syfte att förbättra förutsättningarna för de nationella parlamenten att delta i processen. De gäller bl.a. att göra olika EU-dokument mer tillgängliga samt ge parlamenten rådrum för överväganden av kommissionsförslag genom att införa en tidsfrist på minst sex veckor mellan publicering av kommissionsförslag och beslut i ministerråd.

Talmanskonferensen anser i likhet med vad riksdagen tidigare uttalat att utskottens viktiga ställning i vårt parlamentariska system innebär att dessa, normalt sett, bör ha befattning med EU-processerna fram till dess att de som formliga ärenden skall behandlas i ministerrådet (1994/95:KU22). Talmanskonferensen vill på nytt också understryka att det är nödvändigt att utskotten följer de frågor inom respektive ämnesområde som i och med Sveriges medlemskap inte längre avgörs i riksdagen och att det även i frågor som ligger inom de icke överstatliga delarna av EU är naturligt och önskvärt att utskotten är aktiva. I enlighet med vad riksdagen tidigare uttalat bör samrådet inför möten i Europeiska unionens råd (ministerrådet) även fortsättningsvis äga rum i EU-nämnden. Det är enligt talmanskonferensens mening en fördel att det i riksdagen finns ett organ med en helhetsbild av alla de samarbetsområden som ingår i EU och med samlade erfarenheter av hur samarbetet fungerar.

Talmanskonferensen kan med tillfredsställelse notera att det pågår en utveckling av arbetsformerna i utskotten för hantering av EU-frågor. De regelbundna kontakter med Regeringskansliet och organ i Europeiska unionen som förekommer i de flesta utskotten ger ökad kunskap och insyn. Det är en förutsättning för att utskotten skall kunna uppmärksamma frågor som är av betydelse för Sverige på ett tidigt stadium av beslutsprocessen inom EU. Ett större engagemang från utskottens sida leder också på sikt till att hanteringen i EU-nämnden underlättas.

Det kan dock samtidigt konstateras att utskotten generellt sett ännu inte kan anses uppfylla den aktiva roll i EU-processen som förutsattes redan i samband med Sveriges inträde i unionen. Talmanskonferensen vill därför betona vikten av en fortsatt utveckling av arbetsformerna i syfte att skapa stadga och kontinuitet i arbetet. Även om utskotten i olika hög grad är berörda av EU-frågor finns det enligt talmanskonferensens mening också fördelar med att utskotten arbetar med EU-frågorna på ett likartat sätt. Det är dock

för tidigt att nu bedöma erfarenheterna av de förändringar som trädde i kraft den 1 januari 1997. En fortsatt uppföljning av utskottens arbete med EU-frågor bör därför göras av talmanskonferensen om ett år.

När det gäller de brister i regeringens information och i dokumenthanteringen som påtalats i svaren på enkäten till utskottskanslierna finns dock anledning att redan nu vidta åtgärder. Sådana brister försämrar avsevärt utskottens möjligheter att bevaka och spela en aktiv roll i EU-processen. Talmanskonferensen vill därför särskilt betona vikten av att riksdagen får fullgod information från regeringen i viktiga frågor och också omedelbar tillgång till nya EU-dokument. Formerna för regeringens information till riksdagen och utskotten bör enligt talmanskonferensens mening utvecklas kontinuerligt i en dialog mellan riksdag och regering. Utskottens och EU-nämndens kanslier samt kammarkansliet bör också diskutera gemensamma frågor med Regeringskansliets EU-samordnare och Utrikesdepartementets EU-sekretariat. Talmanskonferensen förutsätter också att olika intressenter i riksdag och regering gemensamt strävar att lösa de problem som finns när det gäller dokumentflödet.

Talmanskonferensen anser som nämnts det vara av största vikt att arbetet i riksdagen redovisas öppet så långt det är möjligt och att information finns tillgänglig för var och en. Talmanskonferensen vill därför peka på möjligheten att som flera utskott gör redan i dag lämna en redovisning av arbetet med EU-frågor i en utskottets årsberättelse. Även EU-nämnden lämnade föregående år en berättelse om verksamheten. Arbetsgruppen anser det värdefullt att så sker även i fortsättningen.

Utskottens indelning och ärendefördelning, namnfrågor

Bakgrund

Den nuvarande utskottsorganisationen tillkom i samband med författningsreformen 1971. Ett system med fackutskott avlöste den tidigare ordningen enligt vilken utskotten var indelade med hänsyn till statsrättsliga funktioner. Fackutskottsprincipen kan kortfattat sägas innebära att ärenden inom samma ämnesområden bereds av samma utskott, oavsett om de är lagärende eller anslagsärende. Ett undantag från fackutskottsprincipen utgör det särskilda ansvar för lagstiftningsärenden inom den centrala civilrättens område som ålades lagutskottet.

När den nya organisationen infördes speglade indelningen i utskott i stor utsträckning den indelning som då gällde av Regeringskansliet i departement. Under de år som gått sedan författningsreformen har departementsindelningen ändrats vid ett stort antal tillfällen. Många förslag har också framlagts om förändrad utskottsindelning. De har dock hittills endast resulterat i marginella förändringar av utskottens beredningsområden.

Frågan om utskottsindelningen diskuterades också av Riksdagsutredningen, som bl.a. försökte uppskatta hur stora skillnaderna i arbetsbelastning var mellan de olika utskotten. Utredningen konstaterade att betydande sådana skillnader fanns men framhöll samtidigt vikten av att utskottsorganisationen är anpassad till de politikområden som är aktuella i samhället och riksdags-

arbetet. Målen att ärendena får en sakligt sett logisk placering och att ämnesområdena hålls samman kunde enligt Riksdagsutredningen behöva prioriteras högre än målen att nå en volymmässigt helt jämn arbetsbelastning. För utredningen blev det en central fråga att försöka bedöma vilka förändringar i utskottsindelningen och i utskottens beredningsområden som skulle komma att aktualiseras av den nya budgetprocessen med dess indelning i utgiftsområden.

Huvudprincipen vid indelningen av budgetens utgiftssida i områden var att dessa skulle svara mot de ändamål, de politiska syften, som fanns bakom anslagsförslagen. Indelningen borde enligt Riksdagsutredningen också tillfredsställa krav på politisk relevans, statsfinansiellt lämpliga avgränsningar samt möjlighet att göra meningsfulla prioriteringar och att följa upp resultaten. Den indelning i 27 utgiftsområden som blev resultatet kännetecknas bl.a. av att man försökt göra de stora transfereringsområdena till egna utgiftsområden och att inte ha områden som innefattade både transfereringsanslag och förvaltningsanslag.

I några fall har avsteg gjorts från dessa huvudprinciper. Det har då skett av hänsyn till den etablerade utskottsstrukturen eller för att det funnits svårigheter att logiskt knyta vissa anslag till andra utgiftsområden. Utgiftsområdena *1. Rikets styrelse* och *3. Skatteförvaltning och uppbörd* utgör exempel på sådana avvikelser. Ett annat exempel är att förvaltningsanslagen för Riksförsäkringsverket och de Allmänna försäkringskassorna förts till utgiftsområde *10. Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp* som i övrigt endast innehåller transfereringsanslag.

Riksdagsutredningen strävade efter att åstadkomma en mindre reduktion i antalet utskott. Ett skäl till detta var tillkomsten av EU-nämnden som ett nytt valt organ, ett annat de mindre partiernas svårighet att bevaka verksamheten i samtliga utskott. Det exempel utredningen redovisade innefattade 14 alternativt 15 utskott. Det senare antalet erhöles om man valde att behålla lagutskottet som beredningsorgan för den centrala civilrätten, trots att detta utskott då inte skulle komma att få någon roll i budgetprocessen.

De största förändringarna jämfört med den tidigare utskottsindelningen var att i exemplet fördes utrikes- och försvarsfrågor samman i ett utskott, socialförsäkrings- och socialfrågor i ett annat under det att invandrings-, integrations- och biståndsfrågor bildade ett utskottsområde. Vidare fördes de regionalpolitiska frågorna från arbetsmarknadsutskottet till bostadsutskottet.

Detta exempel på ändrad utskottsindelning kom dock inte att ligga till grund för något förslag från talmanskonferensen. Riksdagens beslut blev i stället att tills vidare behålla den dittillsvarande utskottsorganisationen och att med så små ändringar i beredningsområdena som möjligt fördela utgiftsområdena på utskotten, så att varje utgiftsområde kunde beredas i sin helhet i ett och samma utskott. Skälen var att det var svårt att förutse effekterna på riksdagsarbetet av det nya budgetförfarandet och att det fanns ett egenvärde i att utskotten kunde behålla sina tidigare beredningsområden. Talmanskonferensens arbetsgrupp hade i sitt förslag (1995/96:TK2) sagt att det kunde finnas anledning att aktualisera frågan om ändringar i utskottsindelningen sedan erfarenheter vunnits av den nya budgetprocessen och att eventuella

ändringar borde kunna träda i kraft fr.o.m. följande mandatperiod, dvs. hösten 1998. Konstitutionsutskottet (1995/96: KU21) delade denna mening.

I detta avsnitt görs en genomgång dels av erfarenheterna av de problem med utskottsindelningen som upplevts i 1996 och 1997 års budgetarbete, dels av de förslag till ändrad utskottsindelning som aktualiserats av andra skäl, i Riksdagsutredningens arbete eller i motioner till riksdagen.

Budgetberedningen

För att budgetens utgiftsområden skulle kunna fördelas på de existerande utskotten gjordes vissa mindre förändringar i utskottens beredningsområden. Ändringarna innebar i en del fall att lagstiftnings- och budgetfrågor inom ett och samma politikområde kom att behandlas i olika utskott, eller att förvaltningsanslaget till en myndighet behandlades i ett utskott och myndighetens verksamhet i en annan. På dessa områden fanns det anledning misstänka att samordningsproblem skulle uppstå. Konsumentfrågor är ett sådant område. Anslaget till Konsumentverket bereds av näringsutskottet inom utgiftsområde 24. *Näringsliv*, medan konsumentlagstiftningen som tidigare bereds av lagutskottet. Det finns förstås då en risk att såväl propositions- som motionsförslag på det konsumentpolitiska området på ett olyckligt sätt delas mellan utskotten, eller att inget utskott känner ansvar för beredningen av konsumentpolitiska förslag av ett mera allmänt slag.

Ett annat exempel utgörs av det allmänna försäkringsväsendet. Anslagen till Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna ingår i utgiftsområde 9. *Hälsovård, sjukvård och social omsorg* som bereds av socialutskottet under det att anslagen för sjukbidrag, pensioner m.m. bereds av socialförsäkringsutskottet.

Den utvärdering av budgetarbetet 1996 som gjorts för talmanskonferensens räkning visar dock inte på att några egentliga problem skulle ha uppstått till följd av dessa förändringar, vare sig vid remitteringen av propositions- och motionsförslag eller vid utskottsberedningen av dem. Inte heller har det från utskottens sida när det gäller budgetens utgiftssida redovisats några andra nya samordningsproblem till följd av den förändrade hanteringsordningen. Tvärtom har det i något fall framhållits att indelningen i utgiftsområden klarat ut en del gamla gränsdragningsproblem mellan utskott med närliggande beredningsområden.

Annorlunda förhåller det sig med behandlingen av budgetens inkomstsida, främst hanteringen av skattelagstiftningen. De problem som uppstod eller upplevdes hösten 1996 finns redovisade i yttranden till arbetsgruppen från skatte- och finansutskotten.

Den bakomliggande orsaken till problemen är att för inkomsterna kan ramar inte fastställas på samma sätt som för utgifterna. Inkomsterna bestäms av hur skatteunderlaget utvecklas, något som i sin tur hänger samman med den allmänna ekonomiska utvecklingen, samt av hur de skatte- och avgiftsregler som gäller är utformade. Dessa regler gäller i allmänhet tills vidare och är inte föremål för beslut i riksdagen varje år i samband med budgetbehandlingen. I budgetförslaget kan emellertid förslag läggas om förändringar i regelsystemet i form av t.ex. skatteförändringar. Utifrån bedömningar av hur

det samhällsekonomiska läget utvecklas och hur regelsystemet förväntas se ut kan beräkningar göras av statsinkomsternas storlek. Riksdagen förväntas ta ställning till en sådan beräkning av inkomsterna och till föreslagna förändringar av skatter och avgifter i samband med att den tar ställning till ramarna för utgifterna.

För att möjliggöra ett sådant ställningstagande remitterades hösten 1996 alla förslag på inkomstsidan som beräknades ha statsfinansiella konsekvenser för det kommande budgetåret till finansutskottet. Förslag som antogs ha sådana konsekvenser endast på längre sikt, samt förslag som inte beräknades få några väsentliga statsfinansiella effekter, remitterades som tidigare till respektive fackutskott.

Skatteutskottets beredningsgrupp har i sitt yttrande till arbetsgruppen utförligt kritiserat denna ordning. Finansutskottet har å andra sidan uppfattningen att den nuvarande hanteringsordningen fungerar förhållandevis bra.

Ett speciellt problem i sammanhanget hösten 1996 var att regeringen presenterade förslag till förändringar i skattelagstiftningen i särpropositioner som lämnades en tid efter budgetpropositionen. Lagförslag i dessa propositioner bedömdes inte ha några statsfinansiella effekter för det kommande budgetåret. Propositionerna remitterades därför till skatteutskottet. Det kom dock att visa sig att en del av de motionsförslag som väcktes med anledning av dessa propositioner om de vunnit bifall skulle ha fått sådana effekter redan för budgetåret 1997. Remitteringen av dessa motioner till skatteutskottet kom därför att bidra till osklarheten om vilka frågor som skulle avgöras i budgetprocessens första omgång och vilket utrymme som fanns för reservationer i den andra omgången. Fördelningen av motioner har skapat mindre problem under hösten 1997, främst beroende på att propositioner med andra skatteförslag än de som tagits upp i budgetpropositionen inte har behövt behandlas under hösten.

Det var inte på något sätt oväntat att problem skulle uppstå vid hanteringen av budgetens inkomstsida i största allmänhet och i relationerna mellan finans- och skatteutskotten i synnerhet. Problemet är egentligen inte orsakat av budgetreformen som sådan. Det uppträder så fort man har ambitionen att åstadkomma en ökad samordning i budgetarbetet. Insikten om detta ledde exempelvis Folkstyrelsekommittén (SOU 1987:6) till att föreslå en sammanläggning av finans- och skatteutskotten. En tidigare utredning hade föreslagit att man för beredningen av statsinkomsterna och av riktlinjerna för utgiftspolitik skulle arbeta med ett sammansatt utskott.

Ingetdera förslaget är dock invändningsfritt. Samordningsskäl talar starkt för att alla frågor om väsentliga förändringar i beskattningen bereds tillsammans med frågorna om statsutgifternas totala omfattning och deras fördelning över utgiftsområden. Samtidigt är det lätt att se att lagstiftningen på skatteområdet är komplicerad och kräver en ingående och specialiserad beredning. Det kan inte utan vidare tas för givet att det finns utrymme och intresse för en sådan beredning i det utskott vars arbete domineras av frågorna om den ekonomiska politikens inriktning i stort.

Inte heller tycks det som om tillsättande av ett sammansatt utskott för delar av budgetberedningen skulle vara en ändamålsenlig lösning. Skälet till det är främst att i den nya budgetordningen skall riksdagen i ett beslut ta ställning

till såväl beräkningen av statens inkomster för det kommande budgetåret som förslagen till utgiftsramar för de 27 utgiftsområdena. Det är därför inte möjligt att överlämna ansvaret för en begränsad del av beredningsarbetet i budgetprocessens första fas från finans- och skatteutskotten till ett sådant sammansatt utskott.

Om man inte vill sammanföra de två utskottens beredningsområde till ett och inte tror att det är en praktisk ordning att arbeta med sammansatt utskott återstår att finna nya former för remittering, yttrande mellan utskotten och betänkanproduktion som så långt som möjligt undanröjer de nuvarande problemen.

Hösten 1997 tillämpades ordningen att vid minsta tveksamhet om ett skatteförslag var av den karaktären att det borde avgöras i budgetprocessens första skede hänvisades förslaget till finansutskottet. Det blev sedan en sak för de båda utskotten att gemensamt avgöra vilka av förslagen som kunde överlämnas till skatteutskottet för beredning i budgetarbetets andra fas. Härigenom löstes en stor del av remitteringsproblemet.

Skatteutskottet har rätt i sitt påpekande att den nuvarande ordningen ger ett mycket litet tidsutrymme för utskottet att så grundligt som är önskvärt penetrera de olika lagförslagen och sammanställa sina synpunkter i ett yttrande till finansutskottet. Som processen nu är utformad betyder det också att en stor del av finansutskottets betänkande upptas av ett återgivande av vad skatteutskottet framfört i detta yttrande. Mycket skulle vara vunnet om man kunde finna en ordning där de två utskotten, utan att tillsätta ett sammansatt utskott, gemensamt utformade betänkan texten på skatteområdet.

Det här beskrivna problemet med beredningen av förslag på budgetens inkomstsida gäller i princip även den lagstiftning om avgifter som bereds av i första hand socialförsäkringsutskottet. Erfarenheterna hittills tyder dock på att de praktiska problemen på detta område är mindre.

Mot bakgrund av vad som redovisats finner talmanskonferensen inte att den nya budgetprocessen i sig motiverar några förslag om förändringar i utskottens beredningsområden.

Tidigare diskuterade ändringsförslag

1. Social- och socialförsäkringspolitik

Skälet till att en sammanläggning av social- och socialförsäkringsutskottens centrala beredningsområden diskuterades i Riksdagsutredningen var att de upplevdes som ett sammanhängande politikområde. Ett uttryck för detta var att motioner ofta delades mellan de två utskotten. Detta argument för sammanläggning äger fortfarande sin giltighet. Möjligen kan man säga att indelningen av budgeten på socialområdet på flera olika utgiftsområden leder till att möjligheterna till en mer samordnad beredning inom ett och samma utskott ändå är begränsade och att en sammanläggning därför är mindre meningsfull. Det bör i sammanhanget också erinras om att arbetsbelastningen för de båda utskotten är sådan att sammanläggningen inte låter sig göras utan stora problem. Talmanskonferensen vill därför inte föreslå någon förändring av utskottsindelningen på denna punkt.

Även när utredningen diskuterade bildandet av ett utrikes- och säkerhetsutskott var utgångspunkten att de två utskotten, utrikesutskottet och försvarsutskottet, båda beredde ärenden inom vad som kommit att bli ett alltmer sammanhängande politikområde. Utvecklingen i den riktningen måste sägas ha fortsatt under de senaste åren. Säkerhetspolitiska analyser har på ett mycket påtagligt sätt bestämt förutsättningarna för de två senaste stora försvarsbesluten. Vid beredningen av försvarspropositionerna har det fått till konsekvens att man vid båda tillfällena arbetat med sammansatta utskott mellan utrikes- och försvarsutskotten.

Allt talar för att den säkerhetspolitiska analysen kommer att ha en minst lika stor betydelse för de försvarspolitiska bedömningarna i framtiden. Ett system med säkerhetspolitiska kontrollstationer har också införts. Om man väljer att på detta område behålla den nuvarande utskottsindelningen får man därför räkna med att även i fortsättningen tillsätta ett sammansatt utskott vid de tillfällen då de säkerhetspolitiska förutsättningarna för försvarspolitiken skall behandlas. Behov av nära samverkan mellan de två utskotten kan också uppkomma när det gäller svenskt deltagande i internationellt fredsbevarande arbete och vid behandlingen av pelare 2-frågor inom den europeiska unionen.

Enligt talmanskonferensens mening har dock ordningen med ett sammansatt utskott fungerat väl. Med tanke på totalförsvarets stora andel av den statliga verksamheten finns det skäl som talar för bevarandet av ett utskott specialiserat på försvarsfrågor. Inte minst gäller det mot bakgrund av riksdagens uttalade ambition att ägna större uppmärksamhet åt uppföljnings- och utvärderingsfrågor. Talmanskonferensen vill därför inte föreslå någon förändring av utskottsindelningen heller på detta område.

3. Jordbruks- och miljöpolitiken

Flera förändringsförslag rör jordbruksutskottets nuvarande beredningsområde.

Jordbruksutskottet är ett av de utskott som under en rad år haft den största motionsbelastningen. Tidigare fördes en diskussion om att beredningen av ärenden rörande de areella näringarna skulle föras över till näringsutskottet och jordbruksutskottet omvandlas till ett miljöutskott. Den omläggning av den svenska jordbrukspolitiken som genomfördes i början av 90-talet underlättade en sådan utveckling. Genom Sveriges inträde i EU förändrades dock förutsättningarna. Bevakningen av jordbruks-, skogsbruks- och fiskefrågornas behandling inom EU motiverar nu väl existensen av ett utskott specialiserat på dessa frågor.

Om man vill åstadkomma en mindre arbetsbörda för det nuvarande jordbruksutskottet är man därför hänvisad till att dela det i två, ett utskott för miljöfrågor och ett för jordbruk, skogsbruk, fiske med binäringar. De två delarna är av allt att döma stora nog att utgöra självständiga utskottsområden. Som Riksdagsutredningen påpekat finns det dock inget utrymme för att öka det totala antalet utskott.

Om ett särskilt miljöutskott skall tillskapas måste man därför vidta andra åtgärder så att det totala antalet utskott förblir oförändrat. Det mest näraliggande skulle vara att föra de miljöfrågor som nu bereds i andra utskott än jordbruksutskottet, främst bostads- och trafikutskotten, till det nya miljöutskottet och att därefter genom andra överflyttningar och omflyttningar göra det möjligt att avskaffa ett av de nuvarande utskotten. En sådan ändring går emellertid inte att genomföra utan förändringar i indelningen i utgiftsområden. Talmanskonferensen är inte nu beredd att föreslå någon sådan ändring och avstår därför också från att föreslå inrättande av ett särskilt miljöutskott. Talmanskonferensen har dock funnit det befogat att med hänsyn till utskottets uppgifter föreslå en ändring av jordbruksutskottets namn till Miljö- och jordbruksutskottet (MJU).

4. Regionalpolitik

Arbetsmarknadsutskottet har under de senaste åren ständigt haft att behandla omfattande reformförslag som gällt såväl arbetsmarknadspolitiska åtgärder som förändring av arbetsrätten. Det har lett till ett stundtals mycket hårt forcerat utskottsarbete. De regionalpolitiska frågorna har därvid kommit att få mindre uppmärksamhet. Ett sätt att något lätta på arbetsmarknadsutskottets arbetsbörda vore att överföra de regionalpolitiska frågorna till näringsutskottet. Ett annat skäl för en sådan förändring vore att en allt större del av verksamheten på detta område tar sikte på näringslivsutveckling. Då regionalpolitiken utgör ett eget utgiftsområde kan en sådan förändring av utskottens beredningsområden ske utan att man för den skull behöver ändra indelningen i utgiftsområden. Talmanskonferensen föreslår att beredningen av utgiftsområde 19. *Regional utjämning och utveckling* samt regionalpolitiska frågor i övrigt överförs från arbetsmarknadsutskottet till näringsutskottet.

5. Den centrala civilrättsliga lagstiftningen

Lagutskottet skiljer sig från övriga utskott genom att det inte bereder något utgiftsområde. Konsekvensen av detta är, som Riksdagsutredningen förutskickade, att utskottet under höstarna står vid sidan av det som upptar mest tid och intresse i övriga utskott och i kammar- och partigrupsarbetet. Med den nya ordningen för budgetbehandling sker en koncentration av lagstiftningsarbetet till vårarna. Lagutskottet har dock, trots att det inte deltar i budgetbehandlingen, inte saknat meningsfulla arbetsuppgifter under höstarna. Enligt talmanskonferensens mening är det av stort värde att även fortsatt ha ett utskott som är specialiserat på beredningen av den centrala civilrättsliga lagstiftningen. Talmanskonferensen vill därför inte föreslå ett genomförande av det förslag som diskuterades i Riksdagsutredningen och som innebar en uppstyckning av lagutskottets nuvarande beredningsområde på flera olika utskott.

Talmanskonferensen finner att den nuvarande utskottsorganisationen på det hela taget är väl lämpad att klara uppgiften att bereda riksdagsärendena. Som framgått föreslås inte några andra förändringar än överflyttning av de regionalpolitiska frågorna från arbetsmarknadsutskottet till näringsutskottet.

Detta innebär att det alltså kommer att råda skillnader i arbetsbelastning mellan utskotten. Det torde dock i stor utsträckning vara oundvikligt. De allra mest arbetsbelastade utskotten är konstitutions- och finansutskotten. I ingetdera utskottets fall är det möjligt att genom ändringar i beredningsansvaret för vissa ärendegrupper åstadkomma en väsentlig förändring av arbetsituationen. Vilka utskott som i övrigt har den tyngsta arbetsbördan varierar från år till år, bl.a. beroende på inom vilka områden stora lagstiftningsreformer görs. Det är därför omöjligt att genom ändrad utskottsindelning helt ta bort skillnaderna i belastning mellan utskotten.

Budgetprocessen

Den nya hanteringsordningen

Riksdagen har genomfört två budgetbehandlingar enligt den nya ordningen som kan sägas inledas på våren med vårpropositionen med bl.a. förslag till utgiftstak och preliminära ramar för utgiftsområden. I budgetpropositionen vid riksmötets början följer definitiva förslag för budgeten kommande år. Dessa skall vara heltäckande för både inkomst- och utgiftssidan.

De hittillsvarande erfarenheterna av processen är alltför begränsade för en mera slutlig utvärdering, i synnerhet som det politiska läget varit stabilt i så måtto att det förelegat en klar majoritet för regeringens förslag. Budgetprocessen har inte heller prövats under de besvärliga tidsmässiga förhållanden som föreligger efter ett ordinarie val.

I det följande behandlas några aspekter på budgetprocessen, främst från parlamentarisk-tekniska synpunkter. En mera allmän politisk bedömning av processen bör som tidigare sagts anstå till dess ytterligare erfarenheter vunnits.

Övergången till kalenderår som budgetår

Övergången genomfördes på ett smidigt sätt utan några egentliga negativa verkningar för den politiska beslutsprocessen eller arbetet i riksdagen i övrigt. Denna del av reformen har totalt sett inneburit fördelar vid uppläggningsavdelningen av riksdagsarbetet. Att starta riksmötet med att ta emot och behandla regeringens viktigaste förslag i form av budgetpropositionen är till nytta för tempot i riksdagen och är i sig en fördel för det politiska arbetet. Den nya ordningen innebär en bättre periodisering av arbetet genom att hösten blir utnyttjad på ett effektivare sätt. När det gäller arbetsfördelningen över året finns det emellertid en del övrigt att önska. En bättre spridning av propositionsavlämnandet än hittills med fler propositioner i slutet av hösten och i januari skulle vara en stor fördel för riksdagsarbetet och skapa möjligheter

till en höjning av kvaliteten i fråga om både motioner och utskottens betänkanden.

I anslutning till planläggningen av vårens arbete har talmanskonferensen påtalat anhopningen av propositioner till mars månad och givit kammarsekreteraren i uppdrag att med Statsrådsberedningen ta upp frågor om propositionsavlämnandet i syfte att för kommande år skapa en jämnare fördelning över året.

Budgetpropositionen

Budgetpropositionen i sin nya utformning har mottagits övervägande positivt. Den stora fördelen att riksdagen i ett sammanhang får en komplett redovisning av budgetförslagets totala omfattning, både på inkomst- och på utgiftssidan, har uppnåtts. Genomgående anses att resultatredovisning och annat material som ger möjlighet till uppföljning är bättre i den budgetproposition som lämnades hösten 1997 än den som behandlades hösten 1996. Möjligheterna till ytterligare förbättringar i detta hänseende bör tas till vara genom en dialog mellan Regeringskansliet och utskottens kanslier.

En avgörande fråga när budgetprocessen konstruerades var tidpunkten för budgetpropositionens avgivande. Det kan konstateras att tidsramen varit tillräcklig men att ytterligare tid är önskvärd för att ge utskotten tillfälle till en mera systematisk uppföljning. Det skulle å ena sidan tala för en tidigareläggning av propositionens avgivande med ungefär en vecka. Å andra sidan kan behandlingstiden under valår bli mycket kort vilket kan leda till en annan bedömning. Erfarenheter hösten 1998 får betydelse för vår bedömning av denna fråga.

Motioner och motionshantering

Den nya ordningen synes inte ha skapat några större problem när det gäller motioner. Genom den redovisningsteknik som finansutskottet och övriga utskott tillämpar blir materialet överskådligt presenterat och möjligheterna att göra jämförelser mellan partiernas olika förslag är mycket goda.

Behandlingen av budgetpropositionen

Den nyhet som medfört störst förändring i riksdagens arbete är behandlingen av budgeten i två etapper. När det gäller den första etappen har utskotten inte haft några större problem att få fram sina yttranden i tid och även finansutskottet har genomfört sitt omfattande arbete helt enligt tidsplanerna. Ett särskilt problem har som nämnts varit beredningen av skattefrågorna som är den viktigaste komponenten på budgetens inkomstsida. Som redovisats i ett tidigare avsnitt har talmanskonferensen övervägt möjligheterna att genom förändringar i utskottsindelningen lösa detta problem, men stannat vid att föreslå en fortsättning på och vidareutveckling av det samarbete och den arbetsfördelning mellan finans- och skatteutskotten som ägde rum hösten 1997.

När det gäller debatterna i kammaren i anslutning till budgetförslaget genomfördes hösten 1997 en ordning som innebar att debatterna om budgetens omfattning fördes enbart av finansutskottets och skatteutskottets företrädare. Detta var en klar fördel jämfört med hösten 1996 då även företrädare för vissa fackutskott gick i den övergripande debatten. Enligt den i höstas genomförda ordningen koncentrerade sig fackutskottens företrädare på debatterna om de olika utgiftsområdena.

En anmärkning som riktats mot den nya budgetprocessen är att det inte är möjligt för en majoritet av ledamöterna i ett utskott att gå samman om förändring av ett anslag inom ett utgiftsområde, såvida man inte samtidigt gemensamt klarar ut finansieringen av resten av utgiftsområdet. Denna konsekvens är en nödvändig del av budgetprocessens konstruktion och det är knappast möjligt att ändra på detta förhållande utan att bryta sönder grundläggande principer för budgetbehandlingen.

Vårpropositionen

Vårpropositionens närmare utformning med förslag till utgiftstak och preliminära ramar för utgiftsområden är en påbyggnad till den konstruktion av budgetprocessen som på sin tid gjordes av Riksdagsutredningen. Det finns kritik mot att riksdagen på ett tidigt stadium och på ett, enligt kritikerna, ofullständigt underlag binder upp processen med beslut om utgiftstak och preliminära ramar för utgiftsområden. Som en fördel med dessa beslut i anslutning till vårpropositionen anges den stabiliserande inverkan som beslutets långsiktiga karaktär har och den styrning det innebär för budgetprocessen hos myndigheterna. Kritikerna har påpekat att denna styrning kan åstadkommas av regeringen utan ställningstagande av riksdagen.

Talmanskonferensen går i förevarande sammanhang inte närmare in på dessa problem utan hänvisar till vad inledningsvis sagts om behovet av ytterligare erfarenheter innan bedömning görs av budgetprocessen i dess helhet. Beträffande tidpunkten för vårpropositionens avlämnande noterar talmanskonferensen att den fastställda sista dagen den 15 april är mindre lämplig med hänsyn till kollisioner som vissa år uppkommer med påskveckan och tidpunkten för motionstidens utgång som normalt inträffar den 30 april. Det är önskvärt att det skapas en regel som ger ökad flexibilitet för fastställande av sista dag för vårpropositionens avgivande. Den frågan bör tas upp under nästa valperiod.

Lagtekniska frågor

Bestämmelsen om budgetprocessen finns i både riksdagsordningen och budgetlagen. Med hänsyn till riksdagsordningens funktion kan det diskuteras om inte en del av de i budgetlagen upptagna bestämmelserna bör överföras till riksdagsordningen. Konstitutionsutskottet föreslog i ett av riksdagen godkänt betänkande att denna fråga bör utredas. Talmanskonferensen kommer inom den närmaste tiden att initiera ett sådant utredningsarbete.

Den 16 oktober 1997 lämnade Riksdagens revisionsutredning (ordf. Bengt K Å Johansson) sitt slutliga förslag till talmanskonferensen.

Förslaget innehöll följande sammanfattning.

Riksdagens revisionsutredning föreslår i denna skrivelse att Riksdagens revisorers ansvarsområde utökas, dels genom en ytterligare förskjutning mot stora myndighetsöverskridande systemgranskningar, dels genom att årlig revision inom Hovstaterna bör ingå i myndighetens ansvarsområde.

I fråga om Riksdagens revisorers arbetsformer föreslår vi att hela granskningsarbetet vad gäller utredning och framtagande av revisionsrapporter skall åvila anställd och kontrakterad personal. Syftet är att stärka riksdagens kontrollmakt genom en utökad och mer oberoende revision. För att fullgöra de nya uppgifterna anser vi att den årliga resursramen för Riksdagens revisorer bör ökas med 5 miljoner kronor, dvs. med ca 30 % i förhållande till nuvarande anslagsnivå.

Vidare anser vi att den förändrade samhällsroll som riksbanken kommer att ha i framtiden gör banken mindre lämpad att utföra internrevision åt den inre riksdagsförvaltningen, Riksdagens ombudsmän och Riksdagens revisorer. I denna fråga redovisar vi ett underlag för de berörda myndigheternas fortsatta överväganden.

Ansvaret för upphandlingen av den externa revisionen av Riksdagens revisorer bör enligt vår uppfattning av principiella skäl handhas av ett annat organ än myndigheten själv. Även i denna del redovisar vi därför ett underlag för ytterligare överväganden.

Utredningens promemorior Riksdagens revisorer och Riksrevisionsverket (1997-06-04), Hovstaterna och statlig revision (1997-10-10) samt Internrevision av riksdagsförvaltningen (1997-10-10) har bilagts skrivelsen. De två förstnämnda har remissbehandlats. Även remissvaren har bilagts skrivelsen. Den sistnämnda promemorian har skickats till berörda myndigheter under hand i syfte att inhämta deras synpunkter. De förslag utredningen nu för fram grundar sig på överväganden mot bakgrund av material i promemoriorna, remissynpunkter samt vad som anförts i budgetpropositionen för 1998 i fråga om statlig revision.

Utredningen har tidigare överlämnat ett delförslag om den externa revisionen av Regeringskansliet.

Förslagen i denna skrivelse rör främst utökade uppgifter för Riksdagens revisorer samt resursfrågor och arbetsformer för revisorerna. Till förslagen har fogats ett lagförslag om ändring i instruktionen för Riksdagens revisorer, vilket återfinns i *bilaga 1*.

De föreslagna förändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1999.

Riksdagens revisionsutredning har med denna skrivelse avslutat sitt arbete.

Utredningen var inte enig. De enda som inte avgav reservation mot någon del av förslaget eller fogade särskilda yttranden till betänkandet var ordföranden och Centerns representant. Utredningens båda socialdemokratiska ledamöter reserverade sig mot utredningens förslag om att förändra Riksdagens revisorers arbetsformer och uttalade att det var av värde för revisionen att valda revisorer även fortsättningsvis deltar i granskningsarbetet. Företrädare för Moderata samlingspartiet, Folkpartiet liberalerna och Kristdemokraterna i utredningen reserverade sig mot utredningsförslagets alltför begränsade räckvidd och förespråkade att den statliga revisionen skulle underställas

riksdagen. Vänsterpartiets och Miljöpartiet de grönas ledamöter lämnade särskilda yttranden till förmån för ett mer oberoende revisionsorgan under riksdagen och en överföring av resurser från Riksrevisionsverket till detta organ motsvarande ett 50-tal årsarbetskrafter.

Talmanskonferensen

Revisionsutredningen redovisar en splittrad bild av hur riksdagens revision av statsförvaltningen bör organiseras. De skilda uppfattningar som redovisas gäller både grundläggande frågor om ett enhetligt eller delat huvudmannaskap för den statliga effektivitetsrevisionen men också arbetsformerna för Riksdagens revisorer.

Det är uppenbart att utredningens resultat inte kan ligga till grund för en mer omfattande reform av Riksdagens revisorer.

Frågan om riksdagsrevisorernas ställning och organisation har ett samband med den verksamhet som utvecklas i utskotten när det gäller uppföljning och utvärdering. Sedan ytterligare erfarenheter vunnits på det området kan det vara skäl att på nytt pröva frågan om utformning av riksdagens kontrollmakt på det ekonomiska området. Även andra skäl talar för en sådan prövning, bl.a. frågan om gränsen mellan KU:s och revisorernas arbetsuppgifter. Frågan bör tas upp på nytt under nästa valperiod.

Ändringar i riksdagsordningens debattregler

Yttranderätten i kammaren

Enligt 4 kap. 4 § regeringsformen får varje ledamot och statsråd yttra sig när ett ärende skall avgöras i kammaren. Närmare bestämmelser ges i riksdagsordningen. I 2 kap. 14 § riksdagsordningen stadgas att envar som vill yttra sig i en fråga har rätt att tala sex minuter. Som en följd härav stadgas i tilläggsbestämmelse 2.14.1 att ett anförande från den som underlåtit att föransmäla sig inte får överstiga sex minuter om inte talmannen finner skäl att medge längre tid. Tiden sex minuter är densamma som tidigare gällde för förlängd repliktid. Bestämmelsen kom dock inte att ändras då tiden för replik kortades till två minuter och för förlängd replik till fyra minuter. Bestämmelsen har huvudsakligen kommit att användas då talare vid ärendebehandling i stället för förhandsanmälan anmäler sig i kammaren. På senare tid har antalet ledamöter som underlåtit att förhandsanmäla sig till ärendebatter ökat kraftigt. En förklaring härtill kan vara att anförandenas tid generellt sett har kortats mot tidigare och att tiden sex minuter därför inte upplevs som särskilt kort. Följden därav har blivit att talarlistan som tidsplaneringsdokument är mindre pålitlig mot tidigare. Enligt talmanskonferensens uppfattning finns det skäl att nu bestämma tiden i 2 kap. 14 § riksdagsordningen och tilläggsbestämmelsen 2.14.1. till fyra minuter.

Särskilt anordnade debatter, dvs. debatter som inte har samband med handläggning av ärenden eller meddelanden från regeringen, finns av olika typer; partiledardebatter, allmänpolitiska debatter, aktuella debatter, information från regeringen, debatter med särskilt fastställda regler.

Talmannen skall enligt 2 kap. 13 § riksdagsordningen samråda med de av parti-grupperna utsedda ledamöterna i talmanskonferensen om uppläggningsen av kammarens debatter.

Enligt tilläggbestämmelse 2.14.2 får anförande i särskilt anordnad debatt inte överstiga femton minuter eller, beträffande företrädare för parti-grupp, 30 minuter. Den senare delen av bestämmelsen tog ursprungligen sikte på partiledardebatter. Den har inte tillämpats under de senaste valperioderna.

Talmannens överläggningar med partiföreträdare har lett till att fasta regler har skapats för två debattformer nämligen aktuell debatt och information från regeringen. Då övriga debattformer blir aktuella äger särskilda överläggningar rum. För partiledardebatter har under den senaste valperioden tillämpats ett system med tidsramar för de olika debatterna. Systemet har tillämpats med ett par olika variationer.

Det är önskvärt att det finns flexibilitet när det gäller uppläggningsen av olika typer av särskilt anordnade debatter. Talmannen bör ha möjlighet att ta olika initiativ för att möta de behov som finns. Liksom hittills skall talmannen ha skyldighet att överlägga med parti-gruppernas företrädare om uppläggningsen av debatterna. Tilläggbestämmelsen 2.14.2 med angivande av fasta tider har inte tillämpats under senare år. Bestämmelsen fyller inte någon funktion och bör följaktligen tas bort.

Talartid för statsråd som inte har föränmält sig

Enligt 2 kap. 15 § riksdagsordningen och tilläggbestämmelse 2.15.3 får statsråd göra kortare inlägg för att bemöta annan talare. Sådant inlägg får inte överstiga tio minuter. Bestämmelsen har i praktiken kommit att täcka såväl statsrådets rätt till huvudanförande då förhandsanmälan inte gjorts som möjlighet till genmäle. I samband med införande av duellmetoden i replikskiften och efter en rekommendation från talmannen och parti-grupsrepresentanterna i talmanskonferensen har i praxis följande kommit att gälla.

Har ett statsråd inte förhandsanmält sig har statsrådet fått hålla ett första anförande om högst tio minuter. Därpå följande inlägg har behandlats som repliker och begränsats till två minuter. Det föreslås nu att bestämmelserna anpassas till rådande praxis.

Tiden för statsråds inlägg vid interpellationer

I samband med översyn av spörsmålsinstitutet kom felaktigt att anges att statsrådet endast hade rätt till tre inlägg, nämligen ett svar på sex minuter samt ytterligare två inlägg om fyra respektive två minuter. Avsikten var att statsrådet utöver själva svaret skulle ha rätt till tre inlägg, de två första om fyra minuter och det tredje om två minuter. Denna ordning har även kommit

att tillämpas i praxis. Det föreslås nu att bestämmelse rättas i enlighet härmed.

1997/98:TK1

Tid inom vilken interpellationer skall besvaras

Enligt gällande bestämmelser skall om en interpellation inte besvaras inom två veckor statsrådet meddela riksdagen varför svaret uteblir eller anstår. Sådant meddelas genom en skrivelse från statsrådet. Skrivelsen läses därefter upp i kammaren och tas in i protokollet.

På grund av riksdagens arbetsrytm med plenifria veckor har tvåveckorsperioden i ett stort antal fall inte kunnat hållas. Det är rimligt att i sådana fall svarstiden förlängs med tid som motsvarar den plenifria perioden. Därmed kommer också antalet meddelanden om försenade svar att minska.

Talmanskonferensen föreslår

1. beträffande *ändring i riksdagsordningens huvudbestämmelser*
att riksdagen antar det i bilaga intagna förslaget till ändring i riksdagsordning så vitt avser 2 kap. 14 och 15 §§ samt 6 kap. 1 §,
2. beträffande *lagförslaget i övrigt*
att riksdagen antar det i bilaga intagna förslaget till ändring i riksdagsordningen i övrigt.

Stockholm den 4 mars 1998

På talmanskonferensens vägnar

Birgitta Dahl

/Gunnar Grenfors

Förslag till lag om ändring i riksdagsordningen

Härigenom föreskrivs i fråga om riksdagsordningen *dels* att tilläggsbestämmelsen 2.15.3 skall upphöra att gälla, *dels* att 2 kap. 14 och 15 §§, 6 kap. 1 § samt tilläggsbestämmelserna 2.14.1, 2.14.2, 2.15.1, 4.2.1, 4.6.13, 4.6.14, 4.6.15 och 6.1.3 skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.
14 §

Riksdagen kan i tilläggsbestämmelse till denna riksdagsordning föreskriva begränsning av antalet anföranden som en talare får hålla under överläggningen i en fråga och av tiden för varje anförande. Därvid får skillnad göras mellan olika kategorier av talare, såsom statsråd och företrädare för majoritet eller minoritet i utskott eller för partigrupp, samt mellan talare som har efterkommit anmodan av talmannen om förhandsanmälan inför en överläggning och talare som har underlåtit det.

Begränsning i yttranderätten som sägs i första stycket kan på förslag av talmannen beslutas också särskilt i samband med överläggningen i viss fråga. Beslutet fattas utan föregående överläggning.

Vid tillämpningen av denna paragraf skall alltid iakttagas att envar som vill yttra sig i en fråga därvid får tala i *sex* minuter. *Rätt till bemötande och genmäle som avses i 15 § andra stycket föreligger oberoende av vad som kan ha bestämts enligt denna paragraf.*

Vid tillämpningen av denna paragraf skall alltid iakttagas att envar som vill yttra sig i en fråga därvid får tala i *fyra* minuter.

Tilläggsbestämmelser
2.14.1

Den som önskar ordet vid överläggning i kammaren skall såvitt möjligt göra anmälan därom till kammarkansliet senast dagen före det sammanträde då överläggningen skall inledas. Sådan anmälan skall uppta den beräknade tiden för anförandet.

Anförande från *den* som *har* underlåtit förhandsanmälan får ej överstiga *sex* minuter, om icke talmannen finner skäl att *medgiva* längre tid.

Anförande från *ledamot* som underlåtit förhandsanmälan får ej överstiga *fyra* minuter, om icke talmannen finner skäl att *medge* längre tid.

Nytt anförande från den som tidigare haft ordet vid överläggningen i en viss fråga får inte överstiga två minuter.

Vad som föreskrives i första, andra och tredje styckena skall ej tillämpas när interpellation eller fråga besvaras.

2.14.2

Anförande i särskilt anordnad debatt utan samband med annan handläggning får icke överstiga femton minuter eller, beträffande anförande från statsråd eller en särskilt utsedd företrädare för varje partigrupp, trettio minuter.

Partigrupp skall till talmannen anmäla företrädare som sägs i första stycket.

Talmannen bestämmer efter samråd med de av partigrupperna utsedda ledamöterna i talmanskonferensen om tiden för anförande i särskilt anordnad debatt utan samband med annan handläggning.

15 §

Talmannen bestämmer ordningen mellan dem som före överläggningen i en viss fråga har anmält att de vill yttra sig. De som begär ordet under överläggningen yttrar sig i den ordning de har anmält sig.

Statsråd får utan hinder av vad som sägs i första stycket göra kortare inlägg för att bemöta annan talare. Med talmannens medgivande kan ledamot oberoende av talarordningen få ordet för genmäle till annan talare.

Utan hinder av vad som sägs i första stycket kan statsråd som inte föranmält sig få ordet för ett anförande. Med talmannens medgivande kan statsråd och ledamot få ordet för genmäle till annan talare.

Tilläggsbestämmelse

2.15.1

Oberoende av talarordningen kan talmannen lämna ordet till ledamot för genmäle som innehåller upplysning eller rättelse med anledning av föregående talares anförande eller bemötande av angrepp från dennes sida. Tiden för genmäle får ej överstiga två minuter, om ej talmannen av särskilda skäl medger utsträckning till fyra minuter. Varje talare kan få avgiva två genmälen på samma huvudanförande.

Oberoende av talarordningen och utan förhandsanmälan kan statsråd som inte tidigare haft ordet vid överläggningen i en viss fråga få ordet för ett anförande om högst tio minuter.

Talmannen kan oberoende av talarordningen ge ordet till statsråd eller ledamot för genmäle som innehåller upplysning eller rättelse med anledning av föregående talares anförande eller bemötande av angrepp från dennes sida. Tiden för genmäle får ej överstiga två minuter, om talmannen inte av särskilda skäl medger en utsträckning till fyra minuter. Varje talare kan få avgiva två genmälen på samma huvudanförande. Har talmannen redan beviljat talare rätt till genmäle får denne yttra sig innan statsråd håller ett anförande.

4 kap.
Tilläggsbestämmelse
4.2.1

Riksdagen skall senast på åttonde dagen efter dagen för första sammanträdet med kammaren under riksdagens valperiod tillsätta följande sexton utskott:

1. ett konstitutionsutskott (KU),
2. ett finansutskott (FiU),
3. ett skatteutskott (SkU),
4. ett justitieutskott (JuU),
5. ett lagutskott (LU),
6. ett utrikesutskott (UU),
7. ett försvarsutskott (FöU),
8. ett socialförsäkringsutskott (SfU),
9. ett socialutskott (SoU),
10. ett kulturutskott (KrU),
11. ett utbildningsutskott (UbU),
12. ett trafikutskott (TU),
13. ett *jordbruksutskott (JoU)*,
14. ett näringsutskott (NU),
15. ett arbetsmarknadsutskott (AU),
16. ett bostadsutskott (BoU).

Riksdagen skall senast på åttonde dagen efter dagen för första sammanträdet med kammaren under riksdagens valperiod tillsätta följande sexton utskott:

1. ett konstitutionsutskott (KU),
2. ett finansutskott (FiU),
3. ett skatteutskott (SkU),
4. ett justitieutskott (JuU),
5. ett lagutskott (LU),
6. ett utrikesutskott (UU),
7. ett försvarsutskott (FöU),
8. ett socialförsäkringsutskott (SfU),
9. ett socialutskott (SoU),
10. ett kulturutskott (KrU),
11. ett utbildningsutskott (UbU),
12. ett trafikutskott (TU),
13. ett *miljö- och jordbruksutskott (MJU)*,
14. ett näringsutskott (NU),
15. ett arbetsmarknadsutskott (AU),
16. ett bostadsutskott (BoU).

Utskotten väljs i den ordning de har tagits upp ovan.

Tilläggsbestämmelser
4.6.13

Jordbruksutskottet skall bereda ärenden om jordbruk, skogsbruk, trädgårdsnäring, jakt och fiske. Det skall även bereda ärenden om kärnsäkerhet, naturvård samt ärenden om miljövård i övrigt som icke tillhör annat utskotts beredning.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 20. Allmän miljö- och naturvård samt 23. Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar tillhör *jordbruksutskottets* beredning.

Miljö- och jordbruksutskottet skall bereda ärenden om jordbruk, skogsbruk, trädgårdsnäring, jakt och fiske. Det skall även bereda ärenden om kärnsäkerhet, naturvård samt ärenden om miljövård i övrigt som icke tillhör annat utskotts beredning.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 20. Allmän miljö- och naturvård samt 23. Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar tillhör *miljö- och jordbruksutskottets* beredning.

4.6.14

Näringsutskottet skall bereda ärenden om allmänna riktlinjer för näringspolitiken och därmed sammanhängande forskningsfrågor samt ärenden om industri och hantverk, handel, energipolitik, statlig företagsamhet samt pris- och konkurrensförhållanden i näringslivet.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 21. Energi och 24. Näringsliv tillhör näringsutskottets beredning.

Näringsutskottet skall bereda ärenden om allmänna riktlinjer för näringspolitiken och därmed sammanhängande forskningsfrågor samt ärenden om industri och hantverk, handel, energipolitik, *regionalpolitik*, statlig företagsamhet samt pris- och konkurrensförhållanden i näringslivet.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 19. *Regional utjämning och utveckling*, 21. Energi och 24. Näringsliv tillhör näringsutskottets beredning.

4.6.15

Arbetsmarknadsutskottet skall bereda ärenden om arbetsmarknadspolitik, *regionalpolitik*, arbetsrätt, arbetstid, semester, arbetsmiljö, statlig personalpolitik samt jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 13. Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet, 14. Arbetsmarknad och arbetsliv *och* 19. *Regional utjämning och utveckling* tillhör arbetsmarknadsutskottets beredning.

Arbetsmarknadsutskottet skall bereda ärenden om arbetsmarknadspolitik, arbetsrätt, arbetstid, semester, arbetsmiljö, statlig personalpolitik samt jämställdhet mellan kvinnor och män i arbetslivet.

Ärenden om anslag inom utgiftsområdena 13. Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet *och* 14. Arbetsmarknad och arbetsliv tillhör arbetsmarknadsutskottets beredning.

6 kap.

1 §

Interpellation skall ha bestämt innehåll och vara försedd med motivering.

Om ett statsråd inte besvarar en interpellation inom två veckor från det att den ingivits skall ett statsråd före utgången av denna tid meddela riksdagen varför svar uteblir eller anstår. Sådant meddelande får ej följas av överläggning.

Interpellation besvaras inom två veckor från det den ingivits. Gör kammaren under tvåveckorsperioden uppehåll i sitt arbete förlängs tiden med vad som motsvarar uppehållet.

Om svar inte lämnas inom den tid som angivits i andra stycket skall statsrådet meddela riksdagen varför svaret uteblir eller anstår. Sådant meddelande får ej följas av överläggning.

Interpellation förfaller om den ej har besvarats vid det riksmöte då den väcktes.

Tillägsbestämmelse

6.1.3

När ett statsråd besvarar en interpellation får svaret lämnas i ett anförande som räcker längst sex minuter. Statsrådet kan därutöver få ordet för ytterligare två anföranden i interpellationsdebatten, varav det första får räkna längst fyra minuter och det andra längst två minuter.

När ett statsråd besvarar en interpellation får svaret lämnas i ett anförande som räcker längst sex minuter. Statsrådet kan därutöver få ordet för ytterligare tre anföranden, varav de första två får räkna längst fyra minuter vardera och det tredje längst två minuter.

Interpellanten kan få ordet för högst tre anföranden, varav de första två får räkna längst fyra minuter vardera och det tredje längst två minuter.

Andra talare kan få ordet för högst två anföranden, varav det första får räkna längst fyra minuter och det andra längst två minuter.

Kortare inlägg från statsråd som avses i 2 kap. 15 § får i en interpellationsdebatt ej överstiga två minuter. På sådana inlägg får inte avges genmäle.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1998.

Sammanfattning.....	1
Utskottens organisation och arbetsuppgifter.....	2
Bakgrund.....	2
Motionsrätten	2
Utvecklingen under valperioden 1994–1998.....	3
Talmanskonferensen	3
Uppföljning, utvärdering.....	5
Bakgrund.....	5
Talmanskonferensen	5
EU-frågor.....	5
Bakgrund.....	5
Talmanskonferensen	7
Utskottens indelning och ärendefördelning, namnfrågor	9
Bakgrund.....	9
Budgetberedningen	11
Tidigare diskuterade ändringsförslag	13
Utskottens arbetssituation	16
Budgetprocessen.....	16
Den nya hanteringsordningen	16
Övergången till kalenderår som budgetår	16
Budgetpropositionen	17
Motioner och motionshantering	17
Behandlingen av budgetpropositionen	17
Vårpropositionen	18
Lagtekniska frågor	18
Revisionsutredningens förslag.....	19
Talmanskonferensen	20
Ändringar i riksdagsordningens debattregler	20
Ytranderätten i kammaren.....	20
Särskilt anordnade debatter.....	21
Talartid för statsråd som inte har föranmält sig	21
Tiden för statsråds inlägg vid interpellationer.....	21
Tid inom vilken interpellationer skall besvaras	22
Förslag.....	23
Talmanskonferensens lagförslag.....	24
Förslag till lag om ändring i riksdagsordningen.....	24